

גליונות לעיון בפרשת חיי שנה

שנה שמינית

ערכים בידי נחמה ליכוביץ

המחברת נחמה ליכוביץ

קדושים תשי"ט

י"ט פסוק ב'

א. בדבר אל כל עדת בני ישראל ודברת אליהם.

רש"י ד"ה דבר אל כל עדת בני ישראל.

(מנחת יהודה לדבריו: בהקהל - כשהיו כל ישראל ביחד ולא כשהיו כתות כותות זו את זו.)

רש"י שמות ל"ד ל"ב ד"ה ואחרי כן נגשו.

לדברי הספרא שהובאו ברש"י לפסוקנו נאמרו פרושים שונים:

ר' אליהו מזרחי	קרבן אהרן	אלשיך
צריכים להיות כולם יחד, שאם חפל לקצתם שום ספק בהלכה, יהיו האחרים משיבים להם: לא כך וכך אמר אמר בפניכם אבל אם היו נכנסים כת אחרי כת, לא היו יכולים אנשי הכת האחת להשיב לאנשי הכת האחרת: לא כך וכך אמר לכם? מפני שהיו אומרים להם: לא אמר לנו כזה!	נתן טעם לשבוי הזה, מפני שבכל דבור יחד הלימוד לכל אחד לפי עדרתו, שהזקנים קבלו ממנו מצוות התורה ובני אהרן דברים עמוקים יותר וכו'. ועל זה אמר: "נכנס אהרן - שונה לו פרקו, נכנסו בניו שונה להם פרקם, נכנסו זקנים שונה להם פרקם, שלכל אחד שנה לו לפי מדרגתו באופן שהמון קבלו גוף התורה - דהיינו הפסח שהוא הגויה והזקנים קבלו נשמת התורה ורוחניותה, אולם פרשה זו שרובה מצוות טעוין לדעתם ולקיימם כפי הגוף והפסח כולם בשוה, הקהיל את כולם ביחד.	להיות יחד, כבא להזהיר את האדם על חסידות וקדושה להדמות לבוראו, ראה והנה יס בני אדם תועים מדרך השכל באומנם, כי לא כל אדם ראוי למך וזכות לזה, כי אם חד בדרגה או חרי בדרגה (= אחד או שנים גדור) ויתרשלו על ידי כן מעלות בסולם השלמות בתורה ומצוות והתנהג בחסידות; אך לא כן הוא, כי אין בישראל שלא ישיג אם ירצה לעלות בתורה ובחסידות עד הגיעו למדרגת קדוש; על כן להנחות זה הקהיל את כלם להורות, כי כל העדה מוכנים לכך. ולא תאמר שתדבר אל כל העדה, כדי שבכללם יסמעו המוכנים שבתוכם, כי הנה אליהם כלם תהיה האמירה, שתאמר אליהם: קדושים תהיו.

- מה הקשי בפסוקנו המתורץ בדברי הספרא המובאים ברש"י?
- מדוע ראו שלשת המפרשים הנ"ל צרך להאריך בפירוש דברי הספרא המובאים ברש"י, מה השאלה שעמדה בפניהם?
- מה ההבדל בין שלשתם בפרשם את דברי רש"י הנ"ל?
- כיצד נבדלים השלשה הנ"ל זה מזה בהערכת חכין פרשתנו?
- מקשים לפסוקנו: מה ראה הכתוב להוסיף "ואמרת אליהם" אחר אמרו "דבר על כל עדת בני ישראל" - והוא נראה מיותר? מי מן השלשה מתרץ קושיה זו?

ב. קדושים תהיו

רש"י ד"ה קדושים תהיו

רמב"ם קדושים תהיו

ר' יונתן אייבשיץ (במאה ה-18) בתפארת יונתן פ' קדושים: הרמב"ם בדרשת קדושים תהיו "קדוש עצמן במותר לך" - אמנם כבר פורשתי כי להחמיר יותר מתוך חמורה הוא אפשרות רחוקה, כי כבר כתב יוסיפון בן גוריון (יוסף פלאווליוס) בספרו לרומאים, שהיו בבית שני אנשים שהיו שוכנים ביערים מתבודדים ומשם לא אכלו רק פרי עצי היער והיו נזירים מכל עניני העולם, אבל הפרוש לא נחה דעתם בהם כלל וכלל, כי עובד ה' השלם צריך להיות דבריו דעסקיו נח לה' ולבריות ולא להפריע גימסו ישוב העולם וחברת בני אדם והנהגת מדינה, ואלו היו כולם נזירים כאלה לא נתקיים גימסו וסדר הטבע ויכלה העולם ויאבד קשר האומה ועל זה רמזו חז"ל: יפה תורה עם שרך ארץ, ולכן כל הפרושות שיעשה האדם תהיה על זה הסוג, שיש אפשרות שתקיים אותה כל האומה, אבל הפרושות שאפשרית רק ליחיד ולא לאומה בכללה זה אינו בגדר השלימות ודברים כאלה הרחיקו חכמי ישראל: וזהו כונן המדרש "פרשה זו נאמרה בהקהל" כי הקדושה במותר לך תהיה רק מה שסייך בהקהל.

- מה בין רש"י לרמב"ם בפירוש מצות קדושים תהיו?
- הסבר מה המושג שבדברי הרמב"ם "נבל ברשות התורה"!
- כיצד מוביל ר' יונתן את מושג "הפרושות" ומהו "לדעתו סימן לקדושה אמיתית"?
- במה נבדל הוא בהבנת מושג הקדושה מן הרמב"ם?
- במה שונה ר' יונתן בהבנת ענין הקהל מן המפרשים המובאים בשאלה א'?
- מי הם המתבודדים המוזכרים בדבר יוסיפון? שחכמי הפרושים לא הקצימו עם דעותיהם?

השובות יש לשלוח לנחמה ליכוביץ ירושלים תשנ"ג